

00:10

Titelskyld, läses in: *Så tvättar du – kläder och andra textilier*

Kompis 1 sitter framför en stor hög med smutstvätt och ser lite uppgiven ut. Hen vet inte hur man tvättar.

Kompis 1 ringer till sin kompis 2.

Kompis 1 Hallå?

Kompis 2 Hallå?

Kompis 2 - Hej!

Kompis 1 - Hej! Pappa har åkt bort och nu måste jag tvätta mina kläder själv, men jag lyssnade inte så noga när han förklarade hur jag skulle göra. Har du nån aning om hur man tvättar? Har aldrig gjort det...

Kompis 2 - Lite kan jag nog, men jag kanske kan komma över så kan vi titta på det tillsammans.

Kompis 1 – Tack så mycket, du är bäst!

01:07

Hur gör man egentligen när man tvättar? Vad betyder de olika symbolerna? Vad ska man tänka på när man tvättar? Och hur tvättar man klimatsmart?

01:18

I den här filmen ska vi lära oss att tvätta!

01:23

Kapitelskyld: *Innan du tvättar*

01:28

Kläder... handdukar... lakan... och gardiner är några av de saker som du ibland behöver tvätta.

01:41

De är tillverkade av olika material och kallas för *textilier*.

01:48

Textilier kan vara många olika saker men det är oftast tyg och kläder som man menar.

01:55

Det finns några saker som kan vara bra att tänka på innan du sätter igång och tvättar.

02:02

Tvätta inte i onödan! Ibland räcker det med att hänga ut textilier för vädring, eller att ta bort eventuella fläckar. Tvättning sliter både på tyget och miljön.

02:19

Ska du köpa nya kläder, titta på *skötselråden* innan du bestämmer dig.

02:26

Skötselråden hittar du oftast på en lapp på insidan av plagget.

02:33

Det underlättar om kläderna är lättskötta. Kläder som kräver *kemtvätt* blir dyra i längden, och kemtvätt är inte heller bra för miljön. Då används kemiska lösningsmedel istället för vatten.

02:54

Kläder som behöver *handtvättas* kan också bli besvärliga att sköta.

03:02

I väntan på tvättning kan du förvara din smutstvätt i en tvättkorg.

03:08

Tänk på att inte lägga ner någon fuktig tvätt där, som svettiga träningskläder eller blöta handdukar. Då kan det bildas mögel!

03:20

Och förvara inte smutsig tvätt för länge, det kan bli svårare att få tvätten ren då, och det kan bildas bakterier i tvättkorgen.

03:31

Har du fått svåra fläckar kan det vara bra att försöka få bort dem innan du tvättar.

03:38

Fläckar av kaffe... te... och bär kan du till exempel få bort om de får ligga och dra i hett vatten en stund innan du tvättar dem.

03:55

Matoljefläckar kan du lösa upp med lite diskmedel.

04:01

Blod och ägg är proteiner som löses i kallt vatten. Varmt vatten gör att det koagulerar och då blir det svårare att ta bort.

04:14

Och tuggummi eller stearin kan du skrapa bort om du lägger textilen i frysen en stund.

04:20

Men ibland räcker inte det för att få bort stearin då det kan lämna fettfläckar efter sig. Då kan du prova att stryka över fläcken med ett kaffefilter emellan.

04:34

Kapitelskylt: *Vad betyder symbolerna?*

Kompis 2 - Oj, det var ju inte lite kläder.

Kompis 1 - Nej. Men jag fattar inte. Vad är det för skillnad mellan att tvätta en handduk eller en t-shirt?

Kompis 2 - Men det ser du ju! Det är två helt olika material på de här två.

Kompis 1 - Kolla alla symboler. Hur ska man veta egentligen?

04:58

De flesta textilier har skötselråd för att du ska kunna ta hand om dem på bästa sätt.

05:05

För att kunna förstå skötselråden behöver du veta vad symbolerna betyder.

05:10

Vi ska lära oss några av de vanligaste.

05:15

Vi börjar med tvättsymbolerna.

05:19

En *vattenbalja* betyder att textilen ska tvättas för hand, eller i en fylld maskin med normal centrifugering.

05:30

Siffrorna i baljan anger gradtalet, vanligtvis mellan 30 och 95 grader.

Kompis 1 – Men vänta, vad betyder centrifugering?

Kompis 2 – Jag har ingen aning faktiskt.

05:45

I en tvättmaskin finns en centrifug som roterar textilierna väldigt fort och med en stor utåtriktad kraft.

05:55

På så sätt kan vattnet separeras från tyget.

06:05

Har vattenbaljan *ett streck* under sig betyder det att textilen ska tvättas i halvfyllt maskin med kort centrifugering.

06:14

Detta kallas för *syntettvätt* då tyget som ska tvättas ofta består av material som till exempel akryl eller polyester.

06:26

Har vattenbaljan *två streck* under sig betyder det också en halvfyllt maskin men med ännu skonsammare behandling, exempelvis utan centrifugering. Det brukar kallas för *fintvätt*.

06:47

Visar symbolen en vattenbalja med en hand i betyder det att textilen endast tål handtvätt i max 40 grader.

06:57

Du ska inte heller gnugga eller vrida ur tyget.

07:04

En vattenbalja med ett kryss över betyder att textilen inte ska tvättas i vatten, utan behöver kemtvätt.

07:11

Nu tittar vi på torksymbolerna.

07:16

En kvadrat med en ring inuti symboliserar en torktumlare.

07:22

Samma symbol med *två prickar* i betyder torktumling i normal temperatur.

07:30

En prick betyder torktumling i låg temperatur.

07:36

Är den överkryssad betyder det att du inte ska torktumla textilen.

07:43

Här kommer symbolerna för:

07:46

Hängtorkning – det betyder att textilen behöver hänga och torka.

07:52

Droptorkning – textilen behöver hängas upp direkt efter tvättning.

08:00

Plantorkning – textilen behöver ligga plant för att torka.

08:08

En kvadrat med två streck i vänstra hörnet betyder att textilen inte ska torkas i solen.

08:17

Symbolen av ett **strykjärn** visar om tyget tål att strykas.

08:22

Prickarna visar hur mycket värme tyget tål, vanligen mellan 110 och 200 grader. Ju fler prickar, ju högre temperatur tål tyget.

08:37

Ett **överkryssat** strykjärn betyder att det **inte** tål att strykas.

08:43

Ska textilen kemtvättas ska du titta efter de här symbolerna:

08:49

En rund ring med en bokstav inuti berättar att plagget måste kemtvättas, och bokstaven visar vilken kemtvättsvätska som ska användas.

09:01

En överkryssad rund ring betyder kemtvätta **inte**.

09:26

Kapitelskylt: ***Tvätt!***

Kompis 2 – Känner du att du ens har koll på vad symbolerna betyder?

Kompis 1 – Ja. Men hur gör vi nu?

Kompis 2 – Ja, vi får väl börja med att sortera tvätten...

09:43

Sortera tvätten efter färg för att undvika att textilierna missfärgas.

09:48

Du kan dela in tvätten i: vittvätt, ljus tvätt, kulörtvätt och mörk tvätt.

09:56

Sortera sedan tvätten efter skötselråden.

10:01

Tvätta på så låg temperatur som möjligt. Det drar dubbelt så mycket energi att tvätta i 60 grader, som att tvätta i 40 grader.

10:11

Men tänk på att träningskläder, underkläder, lakan och handdukar behöver tvättas i minst 60 grader för att bakterierna ska dö.

10:22

Se till att alla fickor är tömda och vänd dem ut och in.

10:28

Stäng blixtlås och knäpp knappar.

10:32

Vänd byxor, mörka plagg, stickade plagg och plagg med tryck ut och in.

10:40

Använd en *tvättpåse* för ömtåliga plagg och bygelbehåar.

10:46

Försök att alltid tvätta med en fylld maskin för att minska miljöpåverkan. I Sverige fylls de flesta tvättmaskiner bara till hälften.

10:57

Undvik också att förtvätta. Tvätten är sällan så smutsig att det behövs.

11:04

Låt oss titta på hur en tvättmaskin egentligen fungerar...

11:10

I trumman lägger du det som du vill tvätta.

11:14

I facken, som oftast är placerade upptill, häller du i tvättmedlet.

11:20

Använd miljömärkt tvättmedel i rätt mängd. Att överdosera tvättmedel innebär inte att tvätten blir renare. Det kan istället bidra till att tyget bleks och slits snabbare. Och det är inte heller bra för miljön att använda mer tvättmedel än vad som behövs!

11:41

På tvättmedelsförpackningen kan du se hur mycket tvättmedel du ska använda.

11:48

Sen är det dags att välja program, alltså *hur* du vill att det ska tvättas. Och det beror på *vad* det är du ska tvätta.

11:58

Programmen kan se lite olika ut på olika tvättmaskiner.

12:04

När du valt program är det bara att trycka på start. Trumman fylls då med vatten och tvättmedlet portioneras ut.

12:14

När det har tvättats klart sköljer tvättmaskinen textilierna för att se till att det inte finns något tvättmedel kvar.

12:22

Till sist centrifugeras tvätten för att få ur vattnet.

12:28

Kapitelskylt: *Efter att du har tvättat*

Kompis 1 – Kolla, nu är allt det här rent! Skönt att äntligen va klar.

Kompis 2 – Nej, det är fortfarande blött. Du måste ju torka tvätten också.

Kompis 1 – Ohhh, just det...!

12:45

För att värna om miljön så är det bäst att låta tvätten lufttorka.

12:50

Att använda torktumlare och torkskåp drar mycket energi. Det är dessutom mer skonsamt för textilierna att lufttorkas.

13:00

Sortera tvätten efter skötselråden och hur den ska torkas.

13:06

Ska det *hängtorkas*, skaka ut plagget ordentligt och sträck ut det i sömmarna innan du hänger upp det.

13:13

Ska det *dropptorkas*, sträck ut tyget i sömmarna och rätta till eventuella veck innan det hängs upp på galgar.

13:23

Vid dropptorkning behöver plagget hängas upp direkt efter tvättning.

13:28

Yllekläder och stickade plagg behöver *plantorkas* för att inte mista sin form.

13:36

Krama ur så mycket vatten som möjligt och forma till plagget innan du lägger det plant.

13:42

Behöver du använda en *torktumlare*; ställ in rätt temperatur och torka inte längre än nödvändigt.

13:49

När tvätten är torr – kom ihåg att göra rent luddfiltret och tömma eventuell vattenbehållare.

13:58

Har du torkat tvätten på rätt sätt blir det mycket lättare att stryka den!

14:04

I skötselråden kan du se vilken temperatur textilen du behöver stryka tål.

14:10

Ställ in rätt värme på strykjärnet.

14:14

Det går lättare att få tyget slätt om det är lite fuktigt när det stryks.

14:20

För ömtåliga textilier kan du använda en strykduk, som du lägger mellan tyget och strykjärnet.

14:28

Något som användes ofta förr, men inte så ofta idag är *mangeln*. Lakan, dukar och handdukar kan manglas – pressas för att bli släta.

14:45

Kapitelskylt: *Sammanfattning*

Kompis 2 - Ska vi summera vad vi har lärt oss?

Kompis 1 – Så kommer vi ihåg det till nästa gång?

15:03

Tvätta inte i onödan, ibland räcker det med att vädra.

15:09

Vi har lärt oss hur vi ska tolka textiliers skötselråd och vad de olika tvättsymbolerna betyder.

15:18

Olika material behöver tvättas olika.

15:20

Att tvätta i höga grader tar bort bakterier och behövs för bland annat underkläder och lakan.

15:28

Medan att tvätta i låga grader är bra för miljön. Att använda rätt mängd tvättmedel är också viktigt.

Sol7533 Så tvättar du – kläder och andra textilier

15:38

Det finns olika sätt att torka tvätten på, och det beror på vad det är som ska torkas.

15:44

Titta på skötselråden!